

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἀστερισμοί.

Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἔαρ καὶ ἡ ἀποψὶς τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ, ὅποιον τὸν χειμῶνα κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας τῆς νυκτός· τὴν 9 Ἰανουαρίου τὴν 8ην ἐσπερινὴν ὥραν μεσουράνου αἱ Ἰάδες, τὴν 9 Μαρτίου ὅμως μεσουρανεῖ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῶν Διδύμων μὴ κατεχόμενον ὑπὸ λαμπρῶν ἀστέρων, πλησιάζει δὲ πρὸς τὴν μεσουράνησιν ὁ Καρκίνος.

Ἡ ἡμέρα κλιθεῖ ἐπισθητικῶς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς νυκτός συμβαίνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βραδύτερον, τὸ δὲ τέλος αὐτῆς ἐνωρίτερον. Ταῦτα δέον νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῆς νυκτός.

Τὴν 8ην ἐσπερινὴν ὥραν τὸ λυκόφως ἐκλείπει καὶ οἱ ἀστέρες φαίνονται ἐν ὄλῃ αὐτῶν τῇ λαμπρότητι, πλὴν τῶν πολὺ πλησίον τοῦ ὀρίζοντος, διότι τούτων τὸ φῶς ἀπορροφᾶται τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας. Κατ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν ὥραν (8 μ. μ.), μεσουρανεῖ ὀλίγον πρὸς Ν τοῦ κατακροφίου ὁ α τῶν Διδύμων (Κάστωρ) καὶ ὀλίγον μετὰ ταῦτα ὁ ὀλίγον νοτιώτερος β τῶν Διδύμων (Πολυδεύκης), ἀμφότεροι λαμπροὶ ἀστέρες, ὁ μὲν 2ας, ὁ δὲ 1ης τάξεως. Νοτιώτερον αὐτῶν μεσουρανεῖ ἐν τῷ μεταξύ ὁ Προκύων, 1ης τάξεως ἀστῆρ. Τὴν 15 τοῦ μηνὸς μεσουρανεῖ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ Καρκίνος, τὴν δὲ 31 ὁ α τῆς Ἰδρας πρὸς Ν τοῦ κατακροφίου καὶ τὸ πρόσθιον μέρος (κεφαλὴ καὶ πρόσθιοι πόδες) τῆς μεγάλης Ἀρκτου πρὸς Β τοῦ κατακροφίου πολὺ πλησίον αὐτοῦ. Τὸ μέρος αὐτὸ τῆς μεγάλης Ἀρκτου προηγούμενον πρὸς Δ τῆς Ἀμάλξης, εἶναι εὐδιάκριτον ἐκ πολλῶν ἀστέρων 3ης καὶ 4ης τάξεως, ὧν τινες κεῖνται πλησιέστατα ἀλλήλων ἀποτελοῦντες ζεύγη ἀνά δύο (τρία τοιαῦτα ζεύγη). Μεταξὺ τοῦ πρόσθιου μέρους τῆς Μεγάλης Ἀρκτου καὶ τοῦ Ἡνιόχου πρὸς Ν, κεῖται ὁ Λύγξ, ὅστις περιέχει ἓνα μόνον ἀστὲρα 3ης τάξεως εἰς τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος, τοὺς δ' ἄλλους 5ης καὶ 6ης τάξεως. Μεταξὺ τῆς Μεγάλης Ἀρκτου, πρὸς Β καὶ τοῦ Λέοντος, πρὸς Ν, κεῖται ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Μικροῦ Λέοντος, ὅστις ἔχει ὀλίγους μόνον ἀστέρας 4ης, τοὺς δ' ἄλλους 5ης καὶ 6ης τάξεως.

Τοῦ Λέοντος τὸ τετράπλευρον μεσουρανεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς μεταξύ τῆς 10 1]2—11 1]2 μ. μ., κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς μίαν καὶ κατὰ τὰ τέλη δύο ὥρας ἐνωρίτερον. Πρὸς Ν τοῦ τετραπλεύρου εὐρίσκεται νῦν ὁ πλανήτης Κρόνος. Ἡ Παρθένος ΝΑ τοῦ Λέοντος μεσουρανεῖ δύο ὥρας μετ' αὐτόν. Ἡ Παρθένος ἐκτὸς πολλῶν

ἄλλων ἔχει ἓνα ἀστὲρα 1ης τάξεως, τὸν Στάχυν, λευκὸν κλίνοντα πρὸς τὸ ὑποκίανον. ΒΔ αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Λέοντος κεῖνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς σχεδὸν ὁ γ, η, θ, 3ης τάξεως, ὁ η ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὁ γ ὀλίγον πρὸς Ν καὶ ὁ θ ὀλίγον πρὸς Β αὐτοῦ. Ὁ η κεῖται πλησιέστατα ὀλίγον μόνον πρὸς Α τοῦ φθινοπωρινοῦ σημείου τῆς ἐκλειπτικῆς, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου. Ἐκ τῶν ἀστέρων αὐτῶν ὁ γ εἶναι ἀξιόλογος διπλοῦς ἀστῆρ (διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, οὐχὶ δὲ διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ)· οἱ δύο συστατικοὶ αὐτοῦ ἀστέρες εἶναι ἴσης λαμπρότητος, ὠχροῦ χρώματος καὶ ὁ εἰς κινεῖται περὶ τὸν ἕτερον εἰς 169 ἔτη.

Πρὸς Ν. τοῦ Λέοντος κεῖται ὁ μικρὸς ἀστερισμὸς τοῦ Ἐξάντος, ἔχων πλὴν ἄλλων ἀσθενεστέρων, ἓνα μόνον ἀστὲρα 4ης τάξεως, κείμενον σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, πρὸς τὰ ΝΑ δὲ τοῦ Ἐξάντος καὶ πρὸς Ν τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τοῦ Λέοντος κεῖται ὁ Κρατῆρ, ἔχων ἓνα ἀστὲρα 3ης καὶ τινὰς 4ης τάξεως. Πρὸς Α τοῦ Κρατῆρος καὶ πρὸς Ν τῆς Παρθένου κεῖται ὁ μικρὸς ἀλλ' εὐδιάκριτος ἀστερισμὸς τοῦ Κόρακος· τούτου 4 ἀστέρες, ὧν τρεῖς 2ας καὶ εἰς 3ης τάξεως, ἀποτελοῦσιν ὠραῖον τετράπλευρον.

Πρὸς Α τοῦ Πρόκνου κεῖται ἡ κεφαλὴ τῆς Ἰδρας εὐδιάκριτος ἐκ 5 πλησιοχώρων ἀστέρων, ὧν δύο 3—4 καὶ δύο 4ης τάξεως σχηματίζουν ὡσεὶ ἀπεικονισμένην πυραμίδα, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ εἶναι πρὸς τὰ κάτω. Ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς Ἰδρας, ἐκτεινομένου ΝΑ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς κατὰ μῆκος κάτωθεν τοῦ Καρκίνου, Ἐξάντος, Κρατῆρος, Κόρακος, Παρθένου καὶ Ζυγοῦ, διακρίνεται ΝΑ τῆς κεφαλῆς ὁ ἐρυθρὸς ἀστῆρ α (Ἀλφάρδ). Οἱ ἄλλοι ἀστέρες τῆς Ἰδρας εἶναι 4ης τάξεως καὶ κατωτέρω, πλὴν ἐνός 3ης κειμένου πρὸς Ν τοῦ Στάχου τῆς Παρθένου. Πρὸς Ν τῆς Ἰδρας κεῖνται ἐξ Α πρὸς Δ ἡ Ἀργὸ καὶ ὁ Κένταυρος, ὧν ὅμως οἱ πολλοὶ καὶ λαμπροὶ ἀστέρες ἀνήκουσι διὰ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ζώνην τῶν ἀφανῶν (μὴ ἀνατελλόντων) ἀστέρων ὡς πολὺ νότιοι.

Ὁ Ταῦρος μετὰ τῶν Πλειάδων καὶ Ἰάδων ὁ Ὁρίων ὁ Λαγωῦς καὶ ὁ Σείριος κλίνουσιν ἀφ' ἐσπέρας πρὸς τὸ Δ καὶ ΝΔ μέρος τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ Ἀνδρομέδα, ὁ Περσεὺς καὶ ὁ Ἡνιόχος ὡς καὶ ἡ Κασσιόπεια κλίνουσι πρὸς τὰ ΒΔ, ἐνῶ ἡ Ἀμάλξα πλησιάζει πρὸς τὴν μεσουράνησιν αὐτῆς. Ὅταν αὕτη κλίνη πρὸς τὰ ΒΔ καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος εὐρίσκεται περὶ τὴν μεσουράνησιν αὐτοῦ, πλησιάζει νὰ ἐξημερώσῃ. Προχωρούσης τῆς νυκτός οἱ ἀστερισμοὶ οὗτοι κλίνουσι πρὸς τὴν δύσιν, ἡ δὲ Κασσιόπεια χαμηλὰ εἰς τὸ Β μέρος τοῦ ὀρίζοντος, διότι αὕτη δὲν δύνει ποτὲ ἐν Ἑλλάδι ὡς πολὺ βορεῖα. Περὶ τὸ μεσονύκτιον δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καλῶς τοὺς ἀνωτέρω περιγραφ-

φέντας άστερισμούς, Μεγάλης Άρκτου, Λέοντος, Παρθένου και λοιπούς, τούς πλείστους ὅμως τῶν ὁποίων δυνάμεθα νά διακρίνωμεν και ἀφ' ἑσπέρας.

Ἡλιος.

Κατά τὸν Μάρτιον ὁ ἥλιος μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον και γίνεται ἡμερσία τὴν 8ην τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν 11ωρ μ. μ. μέσου χρόνου Ἀθηνῶν. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει τὴν 1ην τοῦ μηνὸς εἰς τὰς 6 ὥρ. και 15λ π.μ., τὴν 15ην εἰς τὰς 5 και 54, τὴν 31ην εἰς τὰς 5 και 29, δίδει δὲ τὴν 1ην εἰς τὰς 6ωρ και 5 μ.μ., τὴν 15ην εἰς τὰς 6 και 18 και τὴν 31ην εἰς τὰς 6 και 33.

Κατὰ τὴν 8ην τοῦ μηνὸς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος και δίδει εἰς τὸ δυτικόν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ὅμως ταύτης βαίνουσι τὰ σημεία τῆς ἀνατολῆς και τῆς δύσεως αὐτοῦ πρὸς Β, τὴν δὲ 31ην ἀπομακρύνεται τῶν σημείων Α και Δ τοῦ ὀρίζοντος κατὰ 11°

Ἡ διαφορὰ μεταξύ ἀληθοῦς και μέσης μεσημβρίας ἐλαττοῦται και μηδενίζεται σχεδὸν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς. Τὴν 1ην τοῦ μηνὸς προηγεῖται ἡ ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ἐν χρήσει μέση μεσημβρία κατὰ 10 λεπτά, τὴν δὲ 15ην κατὰ 5 1/2 ὅταν δηλαδὴ εἶναι ἀληθῆς μεσημβρία (και τοιαύτην δεικνύουσι τὰ ἡλιακὰ ὥρολόγια) πρέπει τὰ κοινὰ νά δεικνύωσι τὴν 1ην τοῦ μηνὸς 10, τὴν 15ην 5 1/2 και τὴν 31ην 1 λεπτόν μ. μ.

Τὴν 8ην ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ ἐν Ἀθήναις εἰς ἀπόστασιν 38° ἀπὸ τοῦ κατακυρόφου, τὴν δὲ 31 εἰς ἀπόστασιν 29°.

Σελήνη

Φάσεις

Πρῶτον τέταρτον . . .	τὴν 5ην εἰς τὰς 10 και 45 π. μ.
Πανσέληνος . . .	τὴν 13ην εἰς τὰς 2 και 46 μ. μ.
Τελευταῖον τέταρτον . . .	τὴν 21ην εἰς τὰς 8 και 5 π. μ.
Νέα σελήνη . . .	τὴν 27ην εἰς τὰς 10 και 32 μ. μ.

(μέσου χρόνου Ἀθηνῶν).

Ἡ σελήνη πρὸ τῆς πανσέληνου εὐρίσκεται εἰς τὸ Β ἡμισφαίριον τῆς οὐρανίας σφαίρας και διαμένει μακρότερον χρόνον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα παρὰ ὑπ' αὐτὸν μάλιστα πρὸς τὸ πρῶτον τέταρτον. Κατ' αὐτὸ ἀντὶ νά δῶν τὸ μεσονύκτιον δίδει πλέον τῆς 1 ὥρας ἀργότερον. Μετὰ τὴν πανσέληνον ὅμως εὐρίσκεται εἰς τὸ Ν ἡμισφαίριον τοῦ οὐρανοῦ και ἀνατέλλει ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον βραδύτερον. Κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον ἀντὶ ν' ἀνατείλῃ τὸ μεσονύκτιον, ἀνατέλλει σχεδὸν 2 ὥρας μετ' αὐτό.

Πλανῆται

Ἡ «Ἀφροδίτη» φαίνεται τὸ πρῶτ' ὡς ἑωσφόρος, πρὸς τὰ ΝΑ τοῦ ὀρίζοντος ἐν τῷ Ὑδροχόῳ, ἔνεκα τῆς νοτίας ὁμοῦς αὐτῆς θέσεως δὲν ὑψοῦται πολὺ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα. ἀνατέλλει δὲ μίαν περίπου ὥραν πρὸ τοῦ ἡλίου. Ἡ κίνησις αὐτῆς ἀναμέσον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶναι καθημέραν ἐκ Δ

πρὸς Α. Ὁ «Ἄρης» ἐρυθρὸς ὡς πάντοτε, ἀλλ' οὐχὶ πολὺ λαμπρὸς ὡς ἀπομακρυνόμενος τῆς γῆς, φαίνεται ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὰ Δ τοῦ ὀρίζοντος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Κοιῦ ἀναμέσον τῶν ἀπλανῶν κινεῖται καθημέραν ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον ἐκ Δ πρὸς Α. Ὁ «Ζεὺς» ἀόρατος ἐν ταῖς ἀκτίσι τοῦ ἡλίου. Ὁ «Κρόνος» ἐν τῷ νοτίῳ μέρει τοῦ Λέοντος εἶναι ὀρατὸς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς και λάμπει μετὰ τοῦ συνήθους αὐτῷ λευκοῦ ὑπομολυδοχρόου φωτὸς ὡς ἀστὴρ 1ης τάξεως. Ἀναμέσον τῶν ἀπλανῶν κινεῖται καθημέραν, βραδέως ὅμως ἐξ Α πρὸς Δ, διότι πρὸ ὀλίγων ἐτι ἡμερῶν (τὴν 20 Φεβρουαρίου) εὐρίσκειτο διὰ τὴν γῆν εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἥλιον. Οἱ πλανῆται δηλαδὴ περὶ τὴν ἀντίθεσιν αὐτῶν κινουῦνται ἐπὶ τινα χρόνον σχετικῶς πρὸς τὴν γῆν ἀναμέσον τῶν ἀπλανῶν ἐξ Α πρὸς Δ· τὴν κίνησιν ὅμως ταύτην, ἄσχετον πρὸς τὴν ἐξ Α πρὸς Δ ἡμερησίαν κίνησιν, ἐννοοῦμεν διὰ τῆς ἀμέσου ἀπόψεως μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινῶν, συγκρίνοντες τὴν θέσιν τῶν πλανητῶν πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς.

Δ. Κ. ΚΟΚΚΙΑΔΗΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά.

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ἀνακοινώσεις: Ὁ κ. Ραγκαβῆς πρῶτος ἐπραγματεύθη περὶ ἐνὸς ἐνεπιγράφου ἐκ Σαλαμίνος λίθου γνωστοτάτου ἐξ ἀρχαιότερων χρόνων, περὶ τὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ ὁποίου διάφοροι ἠσχολήθησαν θεωροῦντες αὐτὸν μαθηματικὸν ἄβακκ. Ὁ κ. Ραγκαβῆς τοῦναντίον, ὅστις και ἄλλοτε ἐν ταῖς Antiquités Helleniques ἐπραγματεύθη περὶ αὐτοῦ, φρονεῖ ὅτι ὁ λίθος οὗτος μετὰ τῶν διαφόρων γραμμῶν και γραμμάτων ἐχρησίμευσεν ὡς ἀβάκκιον πεσσῶν. Λίαν ἐνδιαφέρουσα ὑπῆρξε κατόπιν ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Δαίρπελδ περὶ τοῦ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντος συγγράμματος τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ διεκρινεῖνται ζητήματά τινα ἀναφερόμενα εἰς τὴν νομισματικὴν και μάλιστα εἰς τὴν τοπογραφίαν τῶν Ἀθηνῶν. Πλὴν ἄλλων πολυτίμων παρατηρήσεων ὑπέδειξεν ὁ Δαίρπελδ, ὅτι ἐκ τινος χωρίου τοῦ προμνημονευθέντος ἔργου σαφῶς καθορίζεται ἡ θέσις τοῦ Θηραίου. Ὁ σωζόμενος ἐν Ἀθήναις ναός, ὁ γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, κατὰ συνθήκην μόνον ἐπεκράτησε νά ἐπωνομάζεται παρὰ τοῖς ἀρχαιολόγοις και τῷ πολλῷ κόσμῳ Θηραίων. Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι ἐν ἀρχαιότεροις ἡδὴ χρόνοις ἡμεριβητήθη ἡ ὀρθότης τῆς προσωνομίας ταύτης και ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἀλλοδαπῶν ἀρχαιολόγων και ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Στεφάνου Κουμανούδη. Ὁ σφῶς γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ὁμῶντος ἐκ τινῶν ἐπιγραφικῶν εὐρημάτων ἐσχυρίσθη ἄλλοτε ποτε, ὅτι τὸ ἀρχαῖον Θηραίων δὲν εἶναι ὁ ναός ὁ σήμερον οὕτως ἐπωνομαζόμενος, ἀλλ' ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῆς βορείου ὑπώρειας τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὸν ναῖσκον τοῦ ἀγίου Δημητρίου τοῦ Κατωφέρει καλουμένου. Ἡ γνώμη αὕτη σοφοῦ ἀρχαιολόγου ἐπιβεβαιῶνται ἡδὴ ἐκ τινος χωρίου τοῦ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντος ἔργου τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι τὸ Θηραίων